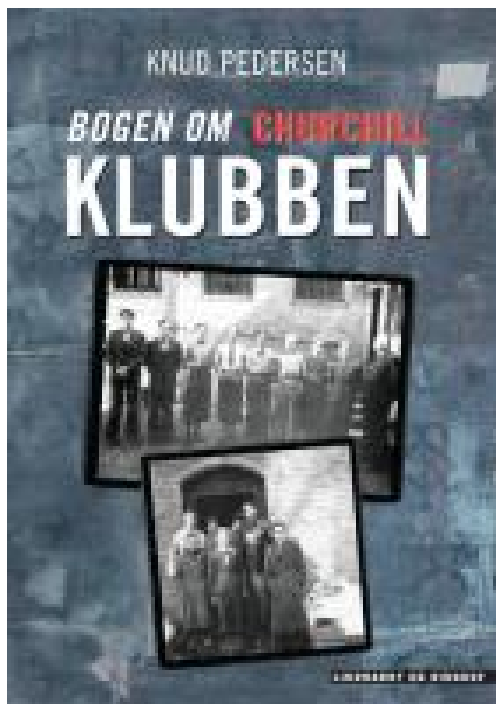

I 60-året for Befrielsen

For første gang udkommer i samlet form de bøger om Churchill-klubben, som det tidligere medlem Knud Pedersen har skrevet. Inkluderet er alt det historiske materiale i uensureret form

Knud Pedersen: Bogen om Churchill-klubben. Lindhardt & Ringhof 2005. 628 s. 349 kr.

Af Lene M. Pedersen

Bogen om Churchill-klubben er en samlet udgivelse af flere bøger, som Knud Pedersen har skrevet på forskellige tidspunkter i sit liv. Delene er derfor ganske forskellige og bør både ses individuelt og samlet. Den første del skrev han allerede i sommeren 1945. I forordet gør Knud Pedersen det klart, at dette er historien om klubben, som han husker det lige efter Befrielsen, og at den skal ses som en reportage fra krigens tid.

En ikke helt almindelig drengklub

Churchill-klubben blev startet af en flok skoledrenge i Aalborg i foråret 1941, hvilket gør den til en af de første modstandsgrupper i Danmark. Drengene ønskede et opgør med samarbejdspolitikken og den almindelige dansker, der nok forbandede tyskerne inden for hjemmets fire vægge, men veg for dem på fortovet. Drengene starter i det små med at rasere tyske biler, male anti-tysk grafitti og dele løbesedler ud. Men deres mod og ambitioner vokser, og de går snart over til at stjæle tyskernes pistoler og sætte ild på kontorer. På et tidspunkt beslutter drengene endda at skyde et par tyskere på en øde observationspost med en stjålet maskinpistol. Aktionen forpurres dog i sidste øjeblik. Men for at råde bod brænder de næste dag på Aalborg Godsbaneterræn nogle jernbanevogne med tyske flyvemaskindele af.

Klubben voksede til ca. 20 medlemmer, hvor de fleste var mellem 16 og 20 år. Drengene sørgede omhyggeligt for, at deres forældre ikke anede, hvad deres "brideklub" i virkeligheden fik tiden til at gå med. Ikke alle medlemmer var lige aktive, men nye medlemmer skulle begå en forbrydelse, som f.eks. at stjæle en pistol, for at blive forpligtet over for klubben og ikke kunne sladre til forældre eller politiet.

Drengene arresteres

I løbet af foråret 1942 trækker nettet sig støt sammen om klubben. Det danske politi er på sporet af dem, og skønt drengene er klar over dette, formår de ikke at holde lav profil, men fortsætter med aktionerne. Så resultatet bliver, at hele gruppen arresteres af det danske politi i maj 1942. Knud Pedersen var da 16 år gammel, og sammen med ham arresteres også hans et år ældre bror Jens. De to havde været nogle af de første og mest aktive medlemmer. Gruppen var således "kun" aktiv i omkring et år og havde i modsætning til de senere modstandsgrupper "kun" gjort skade på materiel og ikke på mennesker. Men som symbol var drengegruppen dengang og senere vigtig - at drenge turde gøre modstand, når voksne trykkede sig, blev et udtryk for sandt mod og patriotisme.

Denne del er skrevet i romanstil - en rigtig drengbog, hvor heltene er retskafne og gæve drenge, som kæmper mod de onde. Knud Pedersen skrev som nævnt denne del i de glade maj-dage i 1945, hvor euforien endnu ikke havde lagt sig, og bearbejdningen af det, han havde oplevet, ikke for alvor var begyndt endnu. Han beskriver sabotagerne og anholdelserne med en vis komik og distance, som gør, at man ikke når ind under huden på drengene. Men samtidig giver det et klart indblik i det syn, forfatteren havde på begivenhederne, eller hvordan han ønskede at fremstille dem. Bevidst eller ej giver Knud Pedersen et godt billede af de motiver, der drev drengene: en blanding af forargelse over samarbejdspolitikken, et had til besættelsesmagten, og ren og skær eventyrlyst og trangen til at være en helt. På sin vis er fortællingen ikke synderlig velskrevet, da det er en samling af erindringsglimt, som ikke guider læseren igennem et fortløbende sammenhængende handlingsforløb. Dette skaber unødvendig forvirring med hensyn til personer, tid og sted. Men samtidig er fortællestilen umiddelbar og medrivende. Man fornemmer tydeligt den unge mand, der i sit eget sprog fortæller om sine oplevelser, som sad han over for en jævnaldrende og fortalte en spændende historie.

Tiden i fængslet

Knud Pedersen beskriver det danske politis afhøringer og tiden i varetægtsfængslet som nærmest gemytlige og kammeratlige. Drengene laver sjov med be-

tjentene og laver mange drengestreger. De så tydeligvis ikke politi og fængselspersonale som fjender eller tyskeres håndlangere. Nogle af drengene havde succes med at save en tremme over i deres celle i arresthuset og kunne derved smutte ud om natten. De fortsatte med at brænde biler af og vendte derefter tilbage til cellen og lod som ingenting. Men da det tilsidst bliver opdaget, får de pågældende strenge fængselsstraffe på mellem 15 og 20 år og overføres til afsoning i Tyskland. De resterende medlemmer modtager alle domme på mellem halvandet og fem år og overføres til Nyborg Statsfængsel.

Forfatteren har i anden del af den samlede fremstilling medtaget alle de breve, han sendte hjem i de to år, han sad i fængsel. Drengene modtog undervisning i fængslet og kunne således senere vende tilbage til skolen og blive studenter. Men ellers var der ikke megen afveksling i dagligdagen. Drengene formåede dog det meste af tiden at holde humøret oppe hos hinanden og så frem til at opleve tyskerne tabe. Efterhånden som tiden går, bliver det dog hårdere og hårdere ikke at hensynke i depression. Udenfor går livet videre, og vennerne får kærester, mens de selv lever af fængselsmad og sjældent ser solen. I brevene fornemmer man tydeligt, at det er hårdt for den unge Knud, der har så meget energi, som går til spilde. Det er svært at være ufri, især for en teenager. Opholdet slider på ham, og han får til sidst anfald, hvor han går amok.

Visse af brevene er gengivet uden ændringer, andre steder har Knud Pedersen efterfølgende udfyldt steder, som har været bortcensureret. Der er ikke forfatterkommentarer eller lignende, som kan hjælpe læseren til at få et overblik over tiden i fængslet - hvem hvad og hvornår. Men brevsamlingen forbliver et stærkt kildemateriale til, hvordan Knud går fra at have et noget "drengobogs-agtigt" billede af at være en helt i fængsel til at få fængselskuller og indse, at han nok ikke kommer hjem uden ar på sjælen.

Hjemme igen

Knud og broderen Jens løslades i maj 1944. Tilbage i Aalborg vender drengene fra klubben, efterhånden som de løslades, tilbage til skolen og overlader sabotagearbejdet til professionelle med en ren baggrund. De prøver at være almindelige gymnasiedrenge igen, men uroen griber Knud, som kommer med i en velorganiseret modstandsgruppe. Her får han for alvor øjnene op for, hvor meget modstandsarbejdet er gået fra sabotage på materiel, til at være regulære angreb på en fjende af kød og blod.

Da krigen endelig slutter, er der som bekendt mange, der pludselig har været med i en modstandsgruppe - "sidste dages hellige", som Knud Pedersen forståeligt nok dengang følte og stadig føler stor foragt for. Han beskriver i bogens tredje del, hvordan han væmmes ved, hvor flinkt man behandlede den slagte fjende. Han og flere andre i gruppen ønskede blandt andet at internere tyskerne, indtil de kunne sendes tilbage til Tyskland. Men han kom ikke igennem med de strengere krav overfor sin kompagnichef, og det

endte med, at han rev sit frihedskæmperarmbind af i protest. Men senere køler han dog af, da en af de "rigtige", som havde kæmpet med krudt og kugler, får ham til at indse, at der må genoprettes lov og orden i Danmark af andre end de tidligere modstandsfolk.

Men Knud Pedersen har bibeholdt sin harme over, at man ikke i højere grad har æret frihedskæmperne og fordømt Samarbejdspolitikken.

Et spændende kildemateriale

Bogen sidste del er en samling af samtlige dokumenter om Churchill-klubben. Her kan man læse retsudskrifter, avisartikler, rapporter fra afhøringer og officielle breve. Forfatteren har indsat små introduktioner til flere af dokumenterne, hvilket er en tiltrængt hjælp, da det undertiden kræver en del dechifreringsfor at få fat i betydningen og sætte dokumenterne ind i en sammenhæng. Dette er dog også noget af det interessante ved bogen - at man sidder med alt kildematerialet og selv kan danne sig en mening. Det er også her, det går op for en, at mange af klubbens medlemmer ikke kom igennem deres fængselsperiode uskadede. Drengene blev alle studenter og fik gode jobs, og på papiret så alt lyst ud. Men med årene fik mange søvnproblemer, blev uforklarligt aggressive og havde svært ved at holde på jobbet og konen. F.eks. er medtaget en artikel fra 1997 omhandlende Knuds broder Jens, hvor det tydeligt fremgår, at han efter fire forliste ægteskaber og lange perioder med depressioner er stærkt præget af sine oplevelser under krigen mange år efter.

Et stærkt vidnesbyrd

Isoleret set er første del ikke særligt vellykket som roman, da der ikke er nogen rød tråd: ingen nævnes ved navn eller gøres til omdrejningspunkt i fortællingen. Det betyder, at det er svært at få hoved og hale i handlingen. Men som et vidnesbyrd og som et indblik i forfatterens tankegang dengang, er det en væsentlig fremstilling. Netop fordi den blev nedskrevet så tæt på begivenhederne og ikke siden er blevet udsat for en senere tids og den ældre mands reflekterende over, hvad der egentlig skete. Så det, der i begyndelsen irriterede mig - manglen på overblik og refleksion - viste sig at være bogens største styrke og det, der skiller den ud fra andre beretninger. Brevene derimod giver et indblik i de følelser, forfatteren kæmpede med i den hårde tid bag tremmer og en forståelse for, hvorfor det senere har været svært for mange af klubbens medlemmer at komme over deres oplevelser.

I en samlet fremstilling støtter de forskellige dele hinanden og giver et billede af både den unge Knud og den ældre, som er i stand til at sætte begivenhederne i et større perspektiv.

Her i 60-året for befrielsen har der igen været megen debat om krigsårene. Statsministeren er kommet med meget kritiske udtalelser om samarbejdspolitikken, og mange modstandsfolk føler, at de ikke er blevet berettiget anerkendt for deres indsats af det officielle

Danmark. Uden at skulle gå ind i den meget ømfindtlige debat om, hvem der gjorde hvad, har det været befriende at læse en beretning nedskrevet i månederne lige efter befrielsen og bibeholdt i den form. Netop derved bliver beretningen fri for senere tiders forsøg på at lægge rammer ned over "de fem forbandede år".

Lene M. Pedersen er cand.mag. i historie og europastudier og ansat på Internationalt Kontor på Ingeniørhøjskolen i Århus.